

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@orange.nl

László Marác:

Ondiplomatieke aantekeningen bij het Nieuwe Europa

**over de kredietcrisis, de financieel-economische melt-down van Oost-Europa en over Wim Kok als
gevolmachtigd minister voor Hongarije**

Issue #43.

19 December 2008

Twee jaar geleden

Twee jaar geleden gaf ik een interview aan de Telegraaf en schreef ik een opiniestuk in Trouw over de financiële en morele crisis die in Hongarije was ontstaan naar aanleiding van de bekentenis van de Hongaarse premier, Ferenc Gyurcsány dat hij voorafgaande aan de verkiezingen in het voorjaar van 2006 bewust de macro-economische statistieken van het land vervalst had om de kiezers in zijn land aan zijn kant te krijgen. Het ging hierbij niet om de gebruikelijke halve procent waarmee de meeste landen van de Europese Unie sjoemelen om hiermee een betere indruk van zichzelf te geven. Zelfs ging het niet om de gebruikelijke twee-tot-drie procent die de nationale Griekse en Italiaanse statistische bureau's ons voorspiegelen maar het was nog veel erger. De voorspelling van de groei van het BNP die in werkelijkheid nog geen drie procent bedroeg, werd neergezet als meer dan tien procent. De leuze van de verkiezingscampagne werd hierop afgestemd. Er werd gekozen voor een goed klinkende Hongaarse soundbite 'de economie dondert vooruit'. De Hongaarse tegenhanger zal ik de lezer maar besparen. Vooral de klanknabootser 'bulderen, donderen' moest het geluid van een wals of een tank bij het electoraat oproepen. Daar is ook Gyurcsány en zijn socialistische MSZP aardig in geslaagd. Het Hongaarse electoraat niets vermoedend dat het land financieel-economisch aan de rand van de afgrond stond en dat er in werkelijkheid helemaal geen spectaculaire groei was geweest, honoreerden de leugens van de premier en zijn verkiezingsteam. Ferenc Gyurcsány en zijn socialistische MSZP kregen opnieuw een mandaat.

Geheime rede

Op de eerste bijeenkomst van de nieuw gekozen fractie in een staatsconferentie-centrum aan het Balatonmeer eind mei 2006 gaf de premier opening van zaken. Dat deed hij niet in het openbaar maar voor zijn eigen fractie in besloten kring. Het doel van de bijeenkomst was om zijn eigen fractieleden die blijkbaar tot dan toe niet geïnformeerd waren over de werkelijke staat van de Hongaarse economie te informeren over het beleid van de afgelopen vier jaar en om de steun van zijn fractie te vragen onder de bekendmaking van de werkelijke stand van zaken. Gyurcsány gaf toe dat hij gelogen had over de ware staat van de economie en dat hij dat wel had moeten anders waren de verkiezingen verloren gegaan. Hij gaf toe dat hij en zijn regering een wanbeleid hadden gevoerd en dat de Hongaarse financieel-economische situatie in het geheel niet zo goed was. Hongarije stond aan de rand van de financiële afgrond. Verdere bezuinigingen van de overheidsuitgaven waren onvermijdelijk geworden die bij het publiek verbitterde reacties zouden oproepen. Gyurcsány sommeerde de angsthazen van de fractie de politiek te verlaten als zij bang waren voor de tegenstand en intimidatie uit de samenleving. De premier bereidde zijn fractieleden voor op een heuse "oorlog" tegen zijn eigen bevolking. Voor degenen die het Hongaars machtig waren en de speech gehoord of gelezen hebben, moet vooral het taalgebruik van dit heerschap ongelofelijk in de oren geklonken hebben. Hij sprak vele keren over het "hoerenland Hongarije" als hij het over Hongarije had, het land waar hij zelf premier van was. Een land wat al meer dan duizend jaar een plaats op de kaart van Europa heeft en sinds 1999 en 2004 lid is van beschaafde Westerse gremia als respectievelijk de NAVO en de Europese Unie.

Op scherp

We zullen nooit te weten komen of het de bedoeling was de geheime rede aan het Balatonmeer te laten uitlekken of niet. Er gingen in de zomer van 2006 geruchten in Boedapest dat de oppositie in het bezit gekomen was van een bandopname met een geheime rede van Gyurcsány. Gyurcsány, een getrainde bolsjewist koos voor de vlucht naar voren. In september 2006 liet hij op de staatsradio die in handen is van de socialistische regering het bandje zogenaamd uitlekken. Gyurcsány nam de regie zelf ter hand. Hiermee koos Gyurcsány er bewust voor om de gespannen politieke verhoudingen in het land op scherp te zetten. Met het laten lekken van het bandje sloeg hij de oppositie de stok uit handen om hem te slaan. Nu moest hij de publieke verontwaardiging incasseren en zien te overleven. De dag van het uitlekken reageerde de Hongaarse bevolking inderdaad verontwaardigd. De Hongaren voelden zich bedondert over de "bulderende economische vooruitgang" die dus fake was. Massa's mensen kwamen bijeen op het Kossuth-plein voor het Hongaarse parlement om hun afkeuring over de leugens van de premier te

geven. Op een van de avonden werd het studiogebouw van de Hongaarse staatstelevisie dat niet ver van het parlamentsgebouw is door de menigte bestormd nadat de televisieleiding geweigerd had om een petitie van de demonstranten waarin voor meer openheid werd gepleit in de Hongaarse maatschappij op te lezen. De verzamelde menigte reageerde zijn frustratie af en viel het televisiegebouw aan waarbij rake klappen vielen en er vernielingen werden aangericht. Opvallend was dat er op de Hongaarse staatstelevisiezenders en satellietzenders live verslag werd gedaan van de “bestorming” van het televisiegebouw. Dat is ongebruikelijk omdat tot aan de dag van vandaag het “nieuws” in de Hongaarse media zwaar gefilterd wordt, zeker als je dat met Westerse televisiezenders vergelijkt. Verder was opmerkelijk dat de premier die avond en nacht zelf de coördinatie van de verdediging van de openbare orde in Boedapest voor zijn rekening nam. Hij zette de verantwoordelijke politiecommandant van Boedapest en zijn eigen minister van Justitie aan de kant. De aanwezige politie die een flink pak slaag had gekregen, kreeg pas laat in de nacht versterking van andere politietroepen in het land. Nu is Hongarije niet zo’n klein land – bijna drie keer zo groot als Nederland – maar toch nog klein genoeg om binnen een aantal uren troepenversterking naar de hoofdstad Boedapest te kunnen dirigeren. De Russen lukte dat ook bij het neerslaan van de Hongaarse Opstand in 1956. Pas bij het krieken van de ochtend was de orde in de hoofdstad en ook rond het televisiegebouw hersteld. Gyurcsány vertelde doodleuk de volgende avond in een lang interview uitgezonden door de staatstelevisie dat hij de hele nacht aan de knoppen van de operatie had gezeten en dat het hem niet gelukt was om eerder troepenversterkingen naar de hoofdstad te sturen. In de dagen ernaar bleek wat het verzuim de calculerende premier had opgeleverd. De demonstranten die te hoop gelopen hadden tegen de leugens van Gyurcsány werden verantwoordelijk gesteld voor de vernielingen in het televisiegebouw. Heel handig werden op de staatstelevisie beelden gemengd van de demonstraties op het Kossuth-plein voor het parlement en de vernielingen die in het televisiegebouw aangericht waren. Hierdoor leek het alsof de vreedzame betogers die een politieke boodschap hadden, namelijk “weg met Gyurcsány” onzuivere bedoelingen hadden, namelijk het met geweld omverwerpen van de zittende, “democratisch” gekozen regering. In plaats van dat de demonstranten een stok hadden om hem te slaan, had de geplaagde premier nu een punt om de demonstranten tegen zijn beleid in diskrediet te brengen.

23 oktober

Voor de politie was het uithuilen. Gyurcsány was er niet in geslaagd om versterkingen op tijd naar Boedapest te krijgen en dat speet hem zeer. Daags na de bestorming van het televisiegebouw bezocht hij theateraal een aantal gewonde politieagenten in het ziekenhuis. Gyurcsány sprak de belofte uit dat de politie versterkt zou worden. Hij wist zijn politiemensen goed te motiveren en wist dat er spoedig een gelegenheid tot revanche zou komen. De nieuwe confrontatie tussen de Hongaarse politie en de demonstranten tegen het beleid van Gyurcsány kwam op de dag van de viering van het vijftigjarige jubileum van de Hongaarse Opstand van 1956 tegen de Sovjetoverheersing van Hongarije die op 23 oktober begon. Wat een nationaal hoogtepunt had moeten worden waarbij leiders uit alle delen van de wereld aanwezig waren, werd een ware veldslag. De Hongaarse politie vergreep zich aan de demonstranten. Maar niet alleen aan de demonstranten ook aan toevallige voorbijgangers. De willekeur van geweld zoals de veiligheidspolitie dat in de jaren vijftig onder het stalinisme in Hongarije had gepraktiseerd, maakte zich meester van een stad die dampte van de traangasbommen en waar het bloed op de straten het spoor van het politieoptreden markeerde. Ook de buitenlandse gasten verbleven die dag in Boedapest om de officiële viering mee te maken, ook onze Jan Peter, maar die hebben niet veel gezien. De tribune met hoge gasten die de officiële plechtigheden mochten bijwonen, was kundig van de buitenwereld afgeschermd.

Twee jaar later

September 2008. De kredietcrisis dient zich aan. Eerst in de VS maar ook onze eigen banken worden getroffen. De Belgisch-Nederlandse Fortis Bank wordt met staatssteun overeind gehouden. Spoedig volgen andere banken. Voor één bank is het te laat. De IJslandse Icesave. In de maand oktober zien we de gedupeerde spaarders waaronder gemeentes en provinciën jammerend in beeld. De speculanten die voor een onsje meer hun hebben en houden

ingezet hebben, moeten gered worden. Zielige vertoning. Ondertussen kondigt de Europese Commissie af de Europese spaarders tegemoet te komen. De spaarders kunnen erop rekenen dat 100.000 euro van hun spaargeld gegarandeerd is. De maatregel wordt met veel bombarie aangekondigd. Wat geen enkele media echter melden is dat de nieuwe, Oost-Europese lidstaten niet verder gaan dan 50.000 euro garantie voor spaarders. De helft van het bedrag in het oude Europa dus. Worden onze nieuwe medeburgers in het oostelijke deel van de Unie wederom in de steek gelaten? En leidt dat niet tot kapitaalvlucht naar West-Europa? En wat nog erger is. In Oost-Europa dreigen niet alleen banken om te vallen maar hele landen. Het zal mij gaan benieuwen wat er gaat gebeuren. Het kan niet anders of Hongarije zal ook omvallen, als er geen hulp komt. Eerst moet Oekraïne op de been gehouden worden. De kolos, het land is zo groot als Frankrijk dat de buffer met het Rusland van Putin moet gaan vormen maar zelf verdeeld is tussen een pro-Westers en een pro-Russisch kamp. Het IMF werpt een reddingsboei toe. Het land krijgt 15 miljard euro van het IMF en de Wereldbank waardoor het de facto onder Westerse curatele geraakt. De kans is groot dat het bedrag net genoeg is om weer een jaartje te overleven.

Forint in vrije val

In de tweede helft van oktober raakt de Hongaarse munteenheid, de forint in een vrije val. De economische meltdown van Hongarije is dan toch begonnen. Ik had het al twee jaar geleden al voorspelt. Niemand wilde luisteren. Persoonlijke genoegdoening is altijd leuk maar ik weet niet of ik er nu zo blij mee moet zijn. In een week tijd verliest de forint meer dan dertig procent van haar waarde ten opzichte van de euro. De Hongaarse Nationale Bank probeert het tij nog te keren met een renteverhoging maar dat wil maar moeilijk. Dan komt het IMF, de Wereldbank en de Europese Commissie met een reddingsprogramma. Hongarije krijgt bijna 19 miljard aan leningen. Voor Hongaarse begrippen een astronomisch bedrag. Is het hele land wel 19 miljard waard, vraag ik me af? Vreemd is dat de voorwaarden waaronder deze lening wordt toegekend niet bekend worden gemaakt. Waarom eigenlijk niet? Het is een feit als het IMF hoofddonor is en er een lening verstrekt wordt dan volgt er een keiharde ronde van bezuinigingen. De lening geldt voor 17 maanden. Toeval of niet maar dan zijn er weer verkiezingen in Hongarije. Een deel van het geld moet gebruikt worden om eerdere leningen af te lossen. Het hele idee van de leningen is gebaseerd op een substantiële groei maar de Hongaarse regering maakt in november bekend dat de economie zal krimpen volgend jaar. Een negatieve groei van één procent. Gezien de reputatie van het vervalsen van statistieken zal dat best weleens meer kunnen zijn en dan zit het land in een stevige recessie. Het zal niet anders kunnen dan dat volgend jaar weer een stevige kapitaalinjectie nodig zal zijn. Twintig jaar hervormingen onder leiding van de Westerse internationale monetaire wereld en de Europese Unie heeft ervoor gezorgd dat het land feitelijk niets opgeschoten is. De publieke voorzieningen zijn in een slechtere staat dan twintig jaar geleden in de nadagen van het goelashj-communisme. Het land is failliet en leeggeplunderd. Het hoe en waarom is aan de gewone Hongaarse burger niet uit te leggen.

“Genie” van de poesta

Hoe gaat het met het “wonderkind” van Hongarije, premier Gyurcsány. Wel hij is nog steeds premier maar dit keer heeft hij nog weinig binnenlandse medestanders over. Hij leidt een minderheidsregering. Hij heeft de afgelopen twee jaar twee prioriteiten gehad. Ten eerste heeft hij voor de Europese Commissie braaf zijn huiswerk mogen maken. Zijn bezuinigingprogramma's, convergentieprogramma's geheten met een sjiek woord waren elke keer weer achterhaald bij publicatie. Dan moest er hals over kop een nieuwe, aangepaste versie worden geschreven. Het tempo hiervan gelijk een Hongaarse csardas was voor de Brusselse bureaucraten niet bij te houden. Niemand behalve Gyurcsány kent de laatste versie. Ten tweede heeft hij de politie tot aan de tanden bewapend. Hongaarse politieagenten zien er tegenwoordig uit als ufonauten met een gummiknuppel in de aanslag, maaiend naar een ieder die het met het “genie van de poesta” niet eens is. Miljoenen zijn er de laatste jaren gegaan naar het handhaven van de “orde” op nationale feestdagen in Hongarije, de herdenking van de Hongaarse Opstand tegen de Sovjet overheersing op 23 oktober; de Hongaarse Vrijheidsstrijd van 1848-1849 op 15 maart tegen de Oostenrijkse overheersing; en op 20 augustus, op St. Stefanusdag, de grondlegger van Hongarije. Ik geef toe dagen die aanzetten

tot verzet tegen terreur. Gyurcsány weet echter niet van opgeven. Als een echte bolsjewist is macht het enige wat telt voor hem. Onvoorstelbaar dat de Hongaarse staatstelevisie zijn aankondigingen en persconferenties nog op uiterst serieuze toon becommentariëren. Je barst in lachen uit als de man weer opkomt en zijn act als een volleerde “tovenaar van Oz” weer opgevoerd heeft. Maar dan dringt het ook weer tot mij door. Dit is ook de EU waarin ik leef en deze man is de hoop van het Westen in Hongarije. Hij is hun man. Hoe is dat mogelijk? Mijn EU waar respect voor mensenrechten, vrijheid van meningsuitingen, burgerrechten, democratisering, transparantie, goed bestuur en civiele maatschappij hoog in het vaandel staan. De premier van een minderheidsregering staat garant voor de lening. Niemand in Hongarije behalve hij weet hoe het zit. Wij geven hem krediet. Vol ongeloof staar ik naar zijn persconferenties.

Wim Kok

Dat de Westerse banken onder toezicht worden geplaatst is een goede zaak. Het werd zo langzamerhand een stuitende vertoning. De limousines werden steeds groter en het marmer van de bankgebouwen steeds glimmender. Oost-Europa werd gebruikt om zwart geld wit te wassen. Oost-Europa niet als de assemblagehal van de wereld maar als de gokhal van Europa. Ook daar grote limousines terwijl het gemiddelde maandinkomen van Janus modaal toch maar zo’n 300 euro gemiddeld bedraagt. Speculerende bankdirecties worden onder druk gezet om af te treden. Toezichthouders worden aangesteld om namens de overheid, namens ons allen, de vinger aan de pols te houden. De kaste der hebzuchtigen is tot de orde geroepen. Er was een kredietcrisis voor nodig om tot het inzicht te komen dat het zo niet verder kon. Spijtig dat een aantal van deze mensen voor hun hebzucht, een van de klassieke ondeugden, niet publiekelijk boete heeft moeten doen. De schandpaal had zeker de goede plaats geweest. Het oude Europa komt er waarschijnlijk met een sisser vanaf behalve IJsland. Maar de IJslanders hebben de kredietcrisis vooral aan zichzelf te danken. Maar hoe zit het in het nieuwe Europa? Daar lijken de hebzuchtigen gewoon te blijven zitten. We pompen er miljarden in en zullen er nog vele miljarden in moeten pompen. We stellen niet eens toezichthouders aan zoals bij onze eigen banken. We hebben blind vertrouwen in de zittende elites, in de Gyurcsány’s die er een puinhoop van hebben gemaakt. Zelfs heeft nog niemand het idee geopperd om gepensioneerde West-Europese politici met een onbesmet blazoen als gevolmachtigd minister namens de EU aan te stellen in landen als Hongarije, Bulgarije en Roemenië. Laat ik dan de eerste zijn. Wat mij betreft is Wim Kok een goede kandidaat om in Hongarije orde op zaken te stellen.